

ΡΟΜΠ ΝΤΙΞ

Η

ΤΙΜΗ

ΤΟΥ

ΧΡΗΜΑΤΟΣ

#1
ΜΠΕΣΤ
ΣΕΛΕΡ στη
Μεγάλη
Βρετανία

Πώς να τα βγάλεις πέρα
όταν οι οικονομικές συνθήκες
είναι εναντίον σου

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ: ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: **Η τιμή του χρήματος**

ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΥ: The price of money

Από τις εκδόσεις Cornerstone Press, Λονδίνο 2023

ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Rob Dix

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Ειρήνη Παϊδούση

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Νικήτας Βουτουράς

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ – ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Γιώργος Κασαπίδης

ΣΥΝΘΕΣΗ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Τζίνα Γεωργίου

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Γεωργία-Στέλλα Γυφτοπούλου

© Rob Dix, 2023

© Φωτογραφίας εξωφύλλου: mbranch / Adobestock

© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2023

Πρώτη έκδοση: Οκτώβριος 2023

Έντυπη έκδοση ISBN 978-618-01-5212-8

Ηλεκτρονική έκδοση ISBN 978-618-01-5213-5

Τυπώθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση, σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά και μόνο από δάση που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρτίου.

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής αδείας του εκδότη κατά οποιοδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, διανομή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση, παρουσίαση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευσή του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.

Από το 1979

Έδρα:

Τατοίου 121, 144 52 Μεταμόρφωση

Βιβλιοπωλείο:

Εμμ. Μπενάκη 13-15, 106 78 Αθήνα

Τηλ.: 2102804800

PSYCHOGIOS PUBLICATIONS S.A.

Publishers since 1979

Head Office:

121, Tatoiu Str., 144 52 Metamorfossi, Greece

Bookstore:

13-15, Emm. Benaki Str., 106 78 Athens, Greece

Tel.: 2102804800

e-mail: info@psychogios.gr

psychogios.gr

© Rob Dix, 2023 / © ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2023

ΡΟΜΠ ΝΤΙΞ

Η

ΤΙΜΗ

ΤΟΥ

ΧΡΗΜΑΤΟΣ

**Πώς να τα βγάλεις πέρα
όταν οι οικονομικές συνθήκες
είναι εναντίον σου**

Μετάφραση: Ειρήνη Παϊδούση

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή	9
1. Τι είναι το χρήμα;	15
2. Γιατί το χρήμα δε λειτουργεί.....	23
3. Γιατί οι τιμές πάντα ανεβαίνουν.....	38
4. Χρήμα και δύναμη.....	53
5. Από πού προέρχεται το χρήμα	73
6. Έκρηξη δανεισμού	92
7. Ένας κόσμος χτισμένος πάνω στο χρέος.....	113
8. Η μάχη για τη δημιουργία περισσότερου χρήματος	133
9. Εθισμός στο χρήμα	151
10. Κάνε το χρήμα να δουλεύει για σένα	171
<i>Συμπέρασμα: Το τελευταίο κεφάλαιο</i>	<i>206</i>
<i>Επίλογος: Η οικονομία – οδηγός επιβίωσης.....</i>	<i>215</i>
<i>Ευχαριστίες</i>	<i>229</i>
<i>Πηγές</i>	<i>231</i>
<i>Ευρετήριο.....</i>	<i>249</i>

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Από όλα τα θέματα πάνω στα οποία θα μπορούσες να βελτιώσεις τις γνώσεις σου, δεν μπορώ να σκεφτώ κάποιο που θα ήταν πιο πολύτιμο από την έννοια του χρήματος. Και ας είμαστε ειλικρινείς: οι περισσότεροι από εμάς ξεκινούν από πολύ χαμηλή βάση.

Περνάμε όλη μας τη ζωή προσπαθώντας να το αποκτήσουμε, κι όμως δεν έχουμε την παραμικρή ιδέα από πού ουσιαστικά προέρχεται. Έπειτα, αναμένεται από εμάς να πάρουμε έξυπνες αποφάσεις για τη διαχείριση των χρημάτων που κερδίζουμε, ενώ ποτέ δε διδασκόμαστε πώς να το κάνουμε. Είτε μας αρέσει είτε όχι, το χρήμα αποτελεί τεράστιο κομμάτι του κόσμου στον οποίο ζούμε – και οι περισσότεροι άνθρωποι που γνωρίζω αισθάνονται αμήχανοι ή ανόητοι επειδή δεν κατανοούν πολλά πράγματα γύρω από αυτό.

Η «κατανόηση του χρήματος» αφορά πολύ περισσότερα από την ικανότητα να διαλέξεις τον καλύτερο λογαριασμό αποταμίευσης ή να αποφασίσεις για την πιο κατάλληλη υποθήκη. Οι δεξιότητες αυτές είναι χρήσιμες, δεν είναι όμως παρά ασήμαντες λεπτομέρειες της μεγαλύτερης εικόνας. Τι νόημα έχει να διαλέξεις τον αποδοτικότερο αποταμιευτικό λογαριασμό, αν ο πληθωρισμός δείχνει ότι τα χρήματα *οποιουδήποτε* λογαριασμού αποταμίευσης θα χάσουν την αξία τους; Έχει σημασία αν

βρήκες μία πολύ καλή υποθήκη, εάν οι τιμές των ακινήτων είναι έτοιμες να καταρρεύσουν; Εάν παίρνεις αυτές τις προσεκτικές, υπεύθυνες μικρο-αποφάσεις χωρίς κατανόηση του ευρύτερου πλαισίου, είναι σαν να κάνεις υπέροχη εσωτερική διακόσμηση στο σπίτι που έχεις χτίσει στην άκρη ενός γκρεμού.

Είναι όμως πραγματικά δυνατό να κατανοήσεις το γενικό-τερο πλαίσιο; Ναι. Μπορείς πραγματικά να αποκτήσεις καλύτερη κατανόηση του τι συμβαίνει τώρα και μπορείς πραγματικά να χρησιμοποιήσεις την καινούργια αυτή γνώση για να προβλέψεις τι θα ακολουθήσει στη συνέχεια – να είσαι σε θέση να έχεις την καλύτερη δυνατή ευκαιρία να επωφεληθείς. Το βιβλίο αυτό θα σου δώσει όσα χρειάζεσαι για να αναπτύξεις τις καινούργιες αυτές δεξιότητες.

Αισθάνεσαι αποθαρρυσμένος; Δεν πρέπει. Όλα αυτά δεν είναι τόσο δυσνόητα όσο νομίζεις. Και να θυμάσαι πως σχεδόν όλοι οι άνθρωποι γύρω σου βρίσκονται στην ίδια θέση με εσένα – παρόλο που όλοι θα ωφελούμασταν αν κατανοούσαμε κάπως καλύτερα την έννοια του χρήματος.

Γιατί η γνώση μας γύρω από την έννοια του χρήματος είναι τόσο περιορισμένη; Μπορώ να σκεφτώ τέσσερις λόγους, τους οποίους θα προσπαθήσω να διαλευκάνω σε αυτό το βιβλίο.

Πρώτον, δεν μπορούμε να αποφύγουμε το γεγονός ότι πρόκειται για περίπλοκο θέμα. Υπάρχουν αναρίθμητες αλληλένδετες έννοιες, επομένως κάθε φορά που ανατρέχεις σε κάτι για να το καταλάβεις καλύτερα, η απάντηση σε παραπέμπει σε άλλα τρία πράγματα που δεν καταλαβαίνεις. Στο βιβλίο αυτό παρουσιάζω μία ιδέα τη φορά, σε λογική αλληλουχία – χωρίς να υποθέτω ότι ξέρεις το παραμικρό πριν ξεκινήσουμε.

Δεύτερον, θεωρείται βαρετό – και αν μελέτησες ποτέ οικονομικά στο σχολείο, είμαι σίγουρος ότι ήταν. Αυτό όμως είναι απλώς ζήτημα κακής διδασκαλίας: το χρήμα είναι τελείως συναρπαστικό. Για παράδειγμα, ήξερες ότι η στερλίνα έχει χάσει

το 99% της αξίας της τα τελευταία 100 χρόνια; Πώς έγινε αυτό; Ήξερες ότι οι τράπεζες δεν ξεμένουν ποτέ από κεφάλαια προς δανεισμό, γιατί έχουν τη δυνατότητα να τα δημιουργήσουν από το πουθενά; Το βιβλίο αυτό είναι γεμάτο από τελείως απίθανα δεδομένα που συμβαίνουν κάτω από τη μύτη σου σε όλη σου τη ζωή, κι όμως κανείς δεν μπήκε στον κόπο να σου τα εξηγήσει.

Τρίτο και κυνικότερο, τα άτομα σε θέσεις εξουσίας δεν έχουν κανένα κίνητρο να σε βοηθήσουν να έχεις καλύτερη πληροφόρηση – γιατί όσο μένεις στο σκοτάδι, είναι πιο εύκολο να σε εκμεταλλεύονται. Ο Χένρι Φορντ είπε κάποτε: «Ευτυχώς που δεν καταλαβαίνει ο λαός το τραπεζικό και χρηματοοικονομικό μας σύστημα, γιατί αν το καταλάβαινε, πιστεύω ότι μέχρι αύριο το πρωί θα είχε γίνει επανάσταση». Δεν τρέφω αυταπάτες ότι το βιβλίο αυτό θα ωθήσει τους ανθρώπους να πλημμυρίσουν την Ντάουνινγκ Στριτ, αλλά δε θα έχω κάνει καλά τη δουλειά μου, αν δε σε κάνει να θυμώσεις σε κάποια σημεία.

Και τέταρτον, δε βοηθάει την κατάσταση το γεγονός ότι ακόμη και οικονομολόγοι με εξαιρετική κατάρτιση δεν μπορούν να συμφωνήσουν μεταξύ τους στα πιο πολλά ζητήματα. Επειδή είναι τόσο περίπλοκος ο κόσμος και ποτέ δεν μπορείς να τροποποιήσεις μία μόνο μεταβλητή τη φορά, μπορεί να ασχοληθούν με μία κατάσταση πέντε οικονομολόγοι και να καταλήξουν σε πέντε τελείως διαφορετικές ερμηνείες για τον λόγο που συνέβη και τι θα μπορούσε να γίνει. Δεν μπορώ να κάνω κάτι γι' αυτό – μπορώ όμως τουλάχιστον να εξηγήσω τη δική μου ερμηνεία και τι με οδήγησε σε αυτήν, για να αποφασίσεις ο ίδιος αν συμφωνείς.

Το χρήμα είναι ένα θέμα ιδιαίτερα περίπλοκο, επομένως θεωρείται σχεδόν από όλους «βαρετό» και ηθελημένα ομιχλώδες. Α, και οι κορυφαίοι ειδικοί του κόσμου δεν μπορούν να συμφω-

νήσουν ούτε στις πιο απλές αποφάσεις ή εξηγήσεις γύρω από αυτό. Γιατί λοιπόν κάποιος σαν εμένα –που δεν έχει ίχνος μαζοχισμού– να αποφασίσει να γράψει ένα βιβλίο γι' αυτό;

Εκείνο που με έκανε να ασχοληθώ σοβαρά με τα οικονομικά ήταν το κραχ του 2008, κι από τότε εξακολουθώ να μαθαίνω γι' αυτά. Και όταν ήρθε το 2020, όπου όλοι έγιναν ξαφνικά ειδικοί στους δείκτες R (βασικούς αναπαραγωγικούς αριθμούς) και ανησυχούσαν με τα διαγράμματα του κύματος Covid ανά τον κόσμο, η δική μου εμμονή ανέβηκε αρκετά επίπεδα. Ξέρω, ξέρω: θα έπρεπε να ασχολούμαι με το προζύμι μου ή να παίρνω μέρος στα κουίζ των παμπ μέσω Zoom. Δεν μπορούσα όμως να ξεπεράσω το γεγονός ότι η βρετανική κυβέρνηση, που επί μία δεκαετία μάς έλεγε ότι δεν υπάρχουν «μαγικά λεφτόδεντρα», είχε βρει ξαφνικά ένα – παρουσιάζοντας 450 δις. στερλίνες από το πουθενά και μοιράζοντάς τα παντού, από δάνεια χωρίς ερωτήσεις μέχρι εκπτωτικά γεύματα. Στις ΗΠΑ το προχώρησαν ακόμη περισσότερο και άρχισαν να στέλνουν επιταγές σε όλους. Πώς ήταν δυνατόν να συμβαίνει κάτι τέτοιο; Ποιες θα ήταν οι συνέπειες; Και το πιο σημαντικό, γιατί δουλεύουμε όλοι τόσο σκληρά για το χρήμα (για να δώσουμε αμέσως πίσω μεγάλο μέρος από αυτό με τη μορφή φόρων), όταν μπορεί να εμφανιστεί ως διά μαγείας από το πουθενά; Απαντήσεις δεν είχα, αντέδρασα όμως όπως κάθε φορά που αντιμετωπίζω κάτι το οποίο δεν καταλαβαίνω: άρχισα να τις αναζητώ με υπερβάλλοντα ζήλο.

Στράφηκα στη μελέτη της ιστορίας γύρω από τις απαρχές του χρήματος. Έψαξα τα πρακτικά των συναντήσεων της Τράπεζας της Αγγλίας πριν από δεκαπέντε χρόνια. Ανέτρεξα στην ιστορία της λίρας, στη συνέχεια του δολαρίου και τέλος του ευρώ, του γεν και του κινεζικού γουάν. Διάβασα μερικά βιβλία ανθρώπων που πιστεύουν ότι οι κυβερνήσεις θα έπρεπε να τυπώνουν όσα χρήματα χρειαζόμαστε για να έχουμε οτιδήποτε επιθυμούμε και άλλα βιβλία ανθρώπων που πιστεύουν ότι αυ-

τού του είδους η υπερβολή μάς οδηγεί ήδη στην καταστροφή. Αλληθώρισα πάνω από εκατοντάδες διαγράμματα, μέχρι που προσέλαβα κάποιον να φτιάξει καινούργια, επειδή δεν μπορούσα να βρω τα δεδομένα που ήθελα.

Στη συνέχεια έκανα αυτό που κάνω πάντα, όταν έχω μελετήσει κάτι πολύ: άρχισα να τα καταγράφω, για να προσπαθήσω να τα βάλω σε τάξη στο μυαλό μου, αφού ο μόνος τρόπος να καταλάβεις αν έχεις κατανοήσει *πραγματικά* κάτι, είναι να προσπαθήσεις να το εξηγήσεις σε κάποιον άλλον. Το αποτέλεσμα είναι ετούτο το βιβλίο.

Οπότε, ναι, το παραδέχομαι: αυτό το βιβλίο το έγραψα για τον εαυτό μου. Το αποτέλεσμα όμως όλης αυτής της μελέτης, της έρευνας, του άγχους και της αμφισβήτησης είναι η αίσθηση ότι έχω αναπτύξει δύο καινούργιες υπερδυνάμεις. Και διαβάζοντας, θα τις αποκτήσεις κι εσύ – με αρκετά λιγότερη προσπάθεια.

Η πρώτη σου υπερδύναμη θα είναι ότι, επιτέλους, θα καταλαβαίνεις αυτά που ακούς και διαβάζεις για το χρήμα και την οικονομία, εκείνα τα ρεπορτάζ που είχαν να κάνουν με τα επιτόκια, τις νομισματικές διακυμάνσεις ή την αγορά ομολόγων που σου ακούγονταν αλαμπουρνέζικα; Τις συζητήσεις στη δουλειά όπου παραμένεις σιωπηλός γιατί όλοι δείχνουν να έχουν εμπειριστατωμένη άποψη γύρω από την οικονομία εκτός από σένα; Με δέκα μόνο κεφάλαια θα τα καταλάβεις όλα. (Και στην πραγματικότητα, θα συνειδητοποιήσεις ότι οι περισσότεροι από εκείνους που εκφράζουν την άποψή τους με τόση αυτοπεποίθηση –ανάμεσά τους και όσοι βγαίνουν στην τηλεόραση και στο ραδιόφωνο–, ουσιαστικά δεν καταλαβαίνουν ούτε κι αυτοί τι λένε.)

Ωραία όλα αυτά, η δεύτερη υπερδύναμή σου όμως είναι και η πιο επικερδής: θα είσαι σε θέση να πάρεις εντυπωσιακά καλύτερες αποφάσεις για τα χρήματά σου. Δε θα χρειάζεται να

δέχεσαι στα τυφλά τις συμβουλές κάποιου οικονομικού συμβούλου ή να καταλήξεις να επενδύσεις σε συγκεκριμένες μετοχές, επειδή κάποιος φίλος είπε ότι ήταν καλή ιδέα: θα κατανοήσεις πώς λειτουργεί σήμερα ο κόσμος του χρήματος, θα σχηματίσεις εμπειριστατωμένες απόψεις για το τι θα συμβεί στο μέλλον και ως εκ τούτου θα πάρεις τις κατάλληλες επενδυτικές αποφάσεις. Στόχος μου είναι να σου προσφέρω τη γνώση και την αυτοπεποίθηση για να καταλήξεις στα δικά σου συμπεράσματα – στο τελευταίο κεφάλαιο όμως θα αναλύσω και τι προβλέπω εγώ ότι θα συμβεί στο μέλλον, καθώς και τις επενδυτικές επιλογές που κατά συνέπεια θα φροντίσω να ακολουθήσω προσωπικά.

Για να καταλάβουμε τον κόσμο του χρήματος όπως είναι σήμερα, πρέπει να καταλάβουμε πώς φτάσαμε ως εδώ. Να σε προειδοποιήσω λοιπόν: αυτό σημαίνει ότι πριν φτάσουμε στο «άκου τώρα τι να κάνεις», έχουμε να μάθουμε πολλά για τον πληθωρισμό, τα επιτόκια, τις κεντρικές τράπεζες, το ΑΕΠ και άλλες τέτοιες έννοιες που έχεις ακούσει, αλλά πιθανότατα δεν καταλαβαίνεις και τόσο καλά. Μπορεί να ακούγεται σαν αγγαρεία, δε θα είναι όμως: όπως είπα, το χρήμα είναι συναρπαστικό όταν εξηγηθεί με τον κατάλληλο τρόπο. Και μέχρι να φτάσουμε στο σημείο όπου θα εξηγώ πώς θα επενδύσω εγώ, τα συμπεράσματα θα σου φαίνονται απλά και κατανοητά – γιατί θα έχεις όλα τα στοιχεία που χρειάζεσαι.

Θα εξερευνήσουμε ακόμη τη διαβόητη κρίση του 2008, όπως και τα γεγονότα του 2020 που μου κέντρισαν αρκετά την περιέργεια, ώστε να γράψω τελικά αυτό το βιβλίο. Και θα γυρίσουμε πίσω στο 1971, για να εξερευνήσουμε ένα γεγονός που άλλαξε δραματικά την οικονομική πραγματικότητα που ζούμε. Πρώτα όμως ας πάμε ακόμη πιο πίσω, και ας αρχίσουμε από το πιο λογικό σημείο: από την αρχή...

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΧΡΗΜΑ;

Φαντάσου ότι ζεις σε ένα μικροσκοπικό χωριό στην πρωτόγονη μορφή του – πριν επινοήσει κανείς τις κεντρικές τράπεζες, τα ομόλογα ασφαλισμένων δανείων ή το Apple Pay. Ίσως έχεις ένα μικρό χωράφι όπου καλλιεργείς καρότα, που τα πουλάς στον γείτονά σου με αντάλλαγμα δύο νομίσματα. Παίρνεις τότε ένα από τα νομίσματα και το δίνεις σε έναν άλλο γείτονα με αντάλλαγμα ένα κούρεμα. Σε αυτό το σενάριο, τα νομίσματα –το «χρήμα»– έχουν ταυτόχρονα τρεις χρήσιμες λειτουργίες:

1. Γίνονται γενικώς αποδεκτά ως μορφή πληρωμής – γνωστή στη γλώσσα των οικονομικών ως **μέσο συναλλαγής**. Επειδή ο αγοραστής καρότων, ο κουρέας και εσύ συμφωνείτε να αποδέχεστε νομίσματα ως πληρωμή, είναι πιο εύκολο να κάνετε συναλλαγές μεταξύ σας. Αν δεν είχες νομίσματα (ή κάποιο άλλο αντικείμενο που να λειτουργεί ως χρήμα) να «παρεμβάλλονται» σε κάθε συναλλαγή που ήθελες να κάνεις, θα αναγκαζόσουν να καταφύγεις στην ανταλλαγή προϊόντων: θα κατάφερνες να κουρευτείς μόνο αν έβρισκες κάποιον που να ξέρει να χειρίζεται το ψαλίδι και να έχει όρεξη να φάει καροτόσουπα για μεσημεριανό.

2. Είναι ένας τρόπος να ξέρεις πόσο αξίζει κάτι – που τυπικά αποκαλείται **λογιστική μονάδα**. Δηλώνοντας την «τιμή» κάθε πράγματος σε σχέση με τα νομίσματα, μπορείς να συγκρίνεις με ευκολία κάθε προϊόν και υπηρεσία μεταξύ τους. Χωρίς αυτό, θα έπρεπε να έχεις ξεχωριστή συναλλαγματική ισοτιμία για κάθε πιθανό συνδυασμό: «καρότα για κουρέματα», «κουρέματα για κοτόπουλα» και ούτω καθ' εξής.
3. Είναι ένα **μέσο αποθήκευσης αξίας** – που, σε αντίθεση με τους περισσότερους οικονομικούς όρους, σημαίνει αυτό ακριβώς το οποίο λέει. Τα καρότα σου απέδωσαν δύο νομίσματα, εσύ όμως ξόδεψες μόνο ένα. Κρατώντας το άλλο νόμισμα αντί να το ξοδέψεις, παίρνεις μέρος της ανταμοιβής για την αξία που δημιουργήσες καλλιεργώντας τα καρότα και το κρατάς για να μπορέσεις να το απολαύσεις (ανταλλάσσοντάς το για κάτι που θέλεις) στο μέλλον.

Αυτό λοιπόν είναι το χρήμα. Κάτι που χρησιμοποιούμε για να πληρώνουμε για αγαθά και υπηρεσίες χρησιμοποιώντας χαρτονομίσματα και κέρματα ή όλο και περισσότερο τα ψηφιακά αντίστοιχά τους. Όλα αυτά μαζί διαμορφώνουν ένα «νομισματικό σύστημα» – γνωστό και ως νόμισμα. (Οι διαφορές μεταξύ «χρήματος» και «νομίσματος» δεν έχουν ιδιαίτερη σημασία για τους σκοπούς αυτού του βιβλίου, οπότε τα έχω χρησιμοποιήσει εκ περιτροπής στα επόμενα κεφάλαια.)

Μία κεντρική αρχή αποφάσισε το όνομα κάθε νομίσματος και τις υποδιαιρέσεις των χαρτονομισμάτων και των κερμάτων που θα έπρεπε να το αποτελούν, αυτό όμως δε σημαίνει ότι έχουμε *ανάγκη* από τέτοια αρχή για να κάνει αυτά τα πράγματα: το μόνο που χρειάζεται για να «λειτουργήσει» ένα νόμισμα είναι να το χρησιμοποιήσει ένας σημαντικός αριθμός ατόμων με τη θέλησή τους για να κάνουν μεταξύ τους συναλλαγές. Η συναλλαγή ετούτη –η ανταλλαγή αγαθών και υπηρεσιών

μεταξύ ανθρώπων, εταιρειών και οργανισμών– είναι αυτό που αποκαλούμε «οικονομία». Μπορεί το «χρήμα» να είναι το σημείο όπου εμμένουμε, δεν είναι όμως αυτό το θέμα: απλώς μπαίνει στη μέση για να λειτουργούν πιο ομαλά ετούτες οι θεμελιώδεις αξιακές κινήσεις.

ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΜΕΤΑΤΡΑΠΕΙ ΟΤΙΔΗΠΟΤΕ ΣΕ ΧΡΗΜΑ;

Μέχρι στιγμής, έχουμε δει ότι δεν υπάρχει κάτι μαγικό σε οποιαδήποτε μορφή χρήματος: κατ' αρχάς, θα μπορούσες να χρησιμοποιήσεις οτιδήποτε ως χρήμα, εφόσον συμφωνήσουν αρκετοί άνθρωποι να ανταλλάσσουν τα αγαθά και τις υπηρεσίες τους με αυτό. Στην πράξη όμως, μερικές μορφές χρήματος λειτουργούν καλύτερα από άλλες.

Ας πάρουμε για παράδειγμα τον χρυσό. Ο χρυσός χρησιμοποιείται ως είδος χρήματος εδώ και χιλιάδες χρόνια, γιατί όμως ξεκίνησε να χρησιμοποιείται αρχικά ως νόμισμα; Δεν έγινε στην τύχη ούτε επειδή είναι όμορφος και γυαλιστερός. Έγινε επειδή ο χρυσός έχει έξι χαρακτηριστικά που τον κάνουν από τη φύση του κατάλληλο για τον ρόλο του χρήματος:

1. Μπορείς εύκολα να ελέγξεις την καθαρότητα ενός χρυσού νομίσματος για να βεβαιωθείς ότι κάθε μονάδα είναι πανομοιότυπη – κάτι που κάνει ευκολότερη τη συναλλαγή, γιατί δεν έχει σημασία ποια (μονάδα χρυσού) θα επιλέξεις. Η ιδιότητα να μπορείς να ανταλλάξεις οποιαδήποτε μονάδα με κάποια άλλη είναι γνωστή ως **ανταλλαξιμότητα**.
2. Είναι εξαιρετικά **ανθεκτικός**, επειδή δεν αντιδρά με άλλα στοιχεία (ενώ το ασήμι, για παράδειγμα, μαυρίζει όταν εκτεθεί στην ατμόσφαιρα), επομένως κρατάει ουσιαστικά για πάντα χωρίς να χάσει την ποιότητά του.

**Γιατί τα πάντα, από τα αυτοκίνητα
μέχρι τον καφέ, γίνονται ξαφνικά πιο ακριβά;**

**Πώς μπορεί μια κυβέρνηση να παράγει δισεκατομμύρια
από το πουθενά, ενώ οι δικές σου καταθέσεις συρρικνώνονται;**

**Και τι μπορείς να κάνεις για να ευημερήσεις
σε εποχές οικονομικού χάους;**

Επί αιώνες, η σκληρή δουλειά και η επιμελής αποταμίευση μπορούσαν να σου εξασφαλίσουν οικονομική ασφάλεια και μια άνετη σύνταξη. Αυτό δεν ισχύει πια.

Τα τελευταία πενήντα χρόνια έχουμε περάσει σε έναν νέο κόσμο οικονομίας – έναν κόσμο όπου οι αποταμιεύσεις σου χάνουν αξία πιο γρήγορα από όσο μπορείς να τις συγκεντρώσεις, το βουνό του παγκόσμιου χρέους γίνεται όλο και υψηλότερο και η οικονομική κατάσταση των περισσότερων ανθρώπων χειροτερεύει, όσο σκληρά και αν προσπαθούν.

Στην ΠΙΜΗ ΤΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ ένας από τους κορυφαίους ειδικούς στις επενδύσεις εξηγεί τι έχει αλλάξει – και τι θα έπρεπε να κάνεις εδώ που έχουμε φτάσει. Θα μάθεις γιατί το νόμισμα ανά τον κόσμο έχει χάσει το 99 τοις εκατό της αξίας του και πώς να χρησιμοποιήσεις μελλοντικές πτώσεις προς όφελός σου. Θα κατανοήσεις πώς μία κυβέρνηση μπορεί να παράγει εκατοντάδες δισεκατομμύρια από το πουθενά και ποιες επενδύσεις είναι επικερδείς όταν συμβαίνει κάτι τέτοιο. Το σημαντικότερο όμως είναι ότι θα πάρεις μια ιδέα από το τι πρόκειται να ακολουθήσει – και πώς να κινηθείς για να κερδίσεις αντί να υποφέρεις.

Δε χρειάζεσαι την παραμικρή γνώση οικονομικών για να διαβάσεις το βιβλίο αυτό – απλώς την επιθυμία να κατανοήσεις πώς λειτουργεί ο κόσμος του χρήματος εναντίον σου και τι να κάνεις για αυτό.

Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ
psychogios.gr

ΚΩΔ. ΜΗΧ. ΣΗΛ. 28394